

Chodźkiewiczza. Analiza pragmatyngwistyczna / Marcelli Olma. – Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2006. – 180 s.; **12.** Pihan A. Język J.I. Kraszewskiego a polszczyzna ogólna i kresowa pierwszej połowy XIX wieku (na przykładzie wybranych zagadnień z fonetyki i fleksji) / Alicja Pihan // Język osobniczy jako przedmiot badań lingwistycznych / Pod red. J. Brzezińskiego. – Zielona góra, 1988. – S.111-128; **13.** Trypućko J. Język Władysława Syrokomli (Ludwika Kondratowicza). T. I / J. Trypućko. – Uppsala, 1955. – 412 s.; **14.** Węgliński L.E. Echo z-za Tatr i Karpat // Lew Ewgeniusz Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885; **15.** Węgliński L.E. Echo z ziemi łez i krwi // Lew Ewgeniusz Węgliński. – Echo z ziemi łez i krwi. – Kraków: nakładem autora, 1885; **16.** Węgliński L.E. Plewa i ziarno // Lew Ewgeniusz Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885; **17.** Węgliński L.E. Pieśni od znoju i z boju // Lew Ewgeniusz Węgliński. – Kraków: nakładem autora, 1885; **18.** Zaleski J. Język Aleksandra Fredry / Jan Zaleski. – Wrocław, Warszawa, Kraków: PAN, 1969. – 186 s.

Ткачук М.М. (Київ, Україна)

Типи міжмовної інтерференції в українських говорах Башкортостану

У статті проаналізовано основні напрями міжмовних контактів українських говорів на теренах Башкортостану та наслідки міжмовної інтерференції. Виявлено, що до тюркськокомовних впливів українські переселенські говірки є відносно стійкими, потужніший вплив засвідчений з боку російської мови. Наслідки українсько-російської мовної інтерференції зафіксовано на всіх мовних рівнях, водночас основні структурні ознаки українських говірок збережено.

Ключові слова: міжмовні контакти, міжмовна інтерференція, переселенські говірки.

В статье проанализированы основные направления языковых контактов украинских говоров в Башкортостане и результаты межъязыковой интерференции. Определено, что к тюркскому языковому влиянию украинские переселенческие говоры являются относительно стойкими, более сильное влияние наблюдается со стороны русского языка. Элементы, которые являются результатом украинско-русской языковой интерференции, зафиксированы на всех языковых уровнях, в то же время основные структурные признаки украинских говоров сохранены.

Ключевые слова: межъязыковые контакты, межъязыковая интерференция, переселенческие говоры.

The article deals with analysis of main directions of Ukrainian dialect's cross-language contacts in Bashkortostan and consequences of cross-language interference. It was defined the relative stability of Ukrainian resettlements dialects for influence of Turkic languages. The stronger influence of Russian language was ascertained. The consequences of Ukrainian and Russian interference was fixed on different language levels; principal structural features of Ukrainian dialects are saved as well.

Key words: cross-language contacts, cross-language interference, resettlements dialects.

Українські говори функціонують на теренах Башкирії приблизно з кінця XIX ст., коли почалися масові міграції населення до Передуралля, Сибіру та Далекого Сходу. Тривалі поліетнічні контакти неминуче зумовлюють трансформації в традиційній культурі та мові українського народу, який контактує як із слов'янським, так і неслов'янським населенням, що зумовлює *актуальність* дослідження міжмовної інтерференції в українських говорах Башкортостану.

Об'єктом дослідження обрано мовлення українців, які проживають у двох населених пунктах – с. Золотоношка Стерлітамакського р-ну (далі – З.) та с. Степанівка Аургазинського р-ну (далі – С.)*. З огляду на відсутність комплексних досліджень українських говірок Башкирії (окрім кількох оглядових праць 40–50-х рр. [5, 390–412], *предметом* аналізу обрано основні типи міжмовної інтерференції. Маємо на *меті* виявити основні напрями мовних змін унаслідок накладання різних мовних кодів, що необхідно для аналізу динаміки українських переселенських говірок Башкортостану.

Зауважимо, що інтерференцію в говірках З. і С. необхідно розглядати з урахуванням особливостей мовних систем їх материнських говірок, а останні можуть бути різні для кожного конкретного носія ідіолекту, оскільки аналізовані говірки є *полідіалектними* з походження (у межах одного населеного пункту проживають вихідці з різних середньонадніпрянських говірок). Попередній аналіз мовлення українських переселенців засвідчує збереження основних структурних рис цих говорів у мовленні активних користувачів українськими говірками [4].

Основою для зіставлення слугують карти АУМ (т. 1), на яких репрезентовано говірки Драбівського р-ну Черкаської обл., які є материнськими для переселенських досліджуваних говірок Башкортостану.

Під інтерференцією, слідом за У. Вайнрайхом, маємо на увазі «перебудову моделей, що є результатом введення іншомовних елементів в ті сфери мови, які відрізняються вищою структурною організацією...» [1, 22] внаслідок мовної взаємодії. Контакти українськомовного населення Башкортостану відбуваються насамперед за двома напрямками: а) зі слов'янським населенням (переважно росіяни, зрідка – білоруси; внутрішньодіалектні контакти, оскільки в умовах безпосереднього контактування перебувають і представники говірок з різними структурними рисами); б) із неслов'янським населенням – башкирами і татарами. Як показують записи монологічного мовлення переселенців, тюркізми в українських говірках Башкирії вживані доволі обмежено; переважно це назви нових реалій (*ман^ти*, *бешбар^лмак*, *ку^лмис* – назви страв і напоїв;

* Матеріали записано під час діалектологічної експедиції в українські говірки Башкортостану в жовтні–листопаді 2012 р.

сабан'туй 'народне башкирське, татарське і чуваське свято', буквально – 'свято плуга'); рідше – засвоєні назви для відомих денотатів (*са'бан* – 'плуг'). Тюркізмом, адаптованим до системи української мови, у говірках З. і С. є частовживане *малай* 'маленький хлопчик': *п'їс'ат гот вот на'зат йа по'йхай'...* / *малай'ом бу'у* // (С.), також див.: [5, 398]; пор. татар. *малай* 'хлопчик' [ТРС, 360], башк. *малай* 'хлопчик', 'слуга' [РБС, 357].

В мовленні українців Башкирії поширений вигук *аї'да* (*аї'дате* – у множині) тюркського походження, який має значення закликати до початку дії, руху (часто – «ходімо»): *аї'да на' б'інз'овоз ми'не* (С.); *аї'да ра'ботат' будеш* (С.), *аї'да ү' хату* (З.); *а ми' може аї'дате' с'адимо* (З.) тощо. *Айда* – татарське з походження слово, яке поширене в багатьох російських говорах [СРНГ 1, 221–223]. В українській мові аналогом є слово *гайда* [СБГ 1, 265]; що в різних українських говірках має й інші значення, зокрема вживається як вигук, яким відганяють тварин [АУМ 1, к. 333–334; ЧСНД 1, 214; МСДО, 23], однак воно широко не вживане в материнських говірках.

Наведені лексем зафіксовані в українських говірках Башкирії ще в середині ХХ ст. П.С. Лисенком та В.С. Льїним [5, 390–412]. Невелика кількість запозичень із татарської та башкирської мов свідчить про стійкість діалектних систем досліджуваних говірок до неслов'янських елементів та певною мірою законсервованість українських спільнот до контактів із неслов'янським населенням. На інших мовних рівнях не засвідчено інтерференції з тюркськими мовами. Водночас припускаємо, що засвоєння тюркських елементів українськими говірками Башкортостану могло відбуватися не безпосередньо з мови-джерела, а за посередництвом мови російської, яка контактує із мовами тюркськими на цій території набагато довше.

Інший ступінь інтерференції української мови із мовою російською*, що зумовлено, по-перше, її статусом як домінуючої; по-друге, тим, що в цьому випадку контактують генетично споріднені мови.

Вплив російської мови виявлено на всіх мовних рівнях. Водночас його ступінь варіюється залежно від різних факторів. Найбільше інтерференція з російською мовою закономірно виявляється в мовленні носіїв говірки, які тривалий час обіймали / обіймають адміністративні посади, мають вищу освіту та в мовленні діалектоносіїв середнього та молодшого віку. Зауважимо, що часом має місце перемикання мовних кодів, коли в мовленні одного й того ж діалектоносія в різних комунікативних ситуаціях вплив російської виявляється по-різному, адже, напр., «поява серед учасників розмови представників іншого етносу може спонукати діалектоносія до зміни мовного коду» [2, 124]. Це залежить і від тематики

* Причини цього докладено розглянуто в: [3].

розмови; в мовленні офіційно-діловому, де зазвичай переважає російська, бо спілкування відбувається здебільшого з російськомовними, наявна більша кількість інтерферованих елементів: 1) *Ста¹лова сва⁰йа / про¹дукти сам настав¹л'аеш // сад¹ік / тоже // так¹ шо ми в¹ фонд м'іра ра¹ботаєм в¹ с'ел'ско⁰й м'естност'і // так што все / все шо йес¹т' / все на ме¹н'і // так / ра¹ботаю вос¹мий гот // шо полу¹ч'аеца // ну / ат¹л'іч'ник абра¹ван'йа Р'іс¹публ'ік'і Башкарта¹стан // у¹ нас д¹уже ба¹гато було гостей ў¹ школ'і за ц'і пас¹л'едн'і п'ат¹ 'рок'іў // були пас¹ли // три пас¹ла були // (3.)^{*}*. У цього ж інформанта в неформальній ситуації: *А на¹ Новий гот красо¹та / двер' отк¹рита / іди ў¹ л'у¹бу хату / сип пше¹ниц'у // то¹б'і нали¹вайут' / уго¹ш'айут' / і чим 'б'іл'ше при¹ход'іў / ш'і¹тайец'а 'луч¹:е год¹м' буде // <...> і 'первого 'ход'ат' до дв'і¹нацати 'ноч'і // 'вобшем гу¹л'айут' де 'хочет' // і на с'тарій 'новій год¹м' поси¹пайут' / і на Р¹ожд'ест'во / д¹вер'і ў¹ хат'е от¹к¹рит'і // (3.)*.

Інтерференція відбувається в кількох напрямках: а) до мовної системи українських говірок фонетично, рідше – граматично, адаптуються російські лексеми-запозичення; б) українські слова адаптуються до фонетичної чи граматичної системи російської мови. Зупинімося докладніше на українсько-російській міжмовній інтерференції за мовними рівнями.

Серед найбільш помітних змін у мовленні деяких діалектоносіїв, що зумовлені впливом російської мови, є т. зв. «акання» – реалізація ненаголошеного [о] як [а]: *ва¹но, адер¹вала, у кал'асках* (3.). Натомість їх материнським говіркам властива чітка опозиція /а/ ~ /о/ в ненаголошених складах [АУМ 1, к. 71], хоча перед складом із наголошеним /а/, може відбуватися перехід ненаголошеного /о/ > /а/. Наслідками фонетичного впливу російської мови є втрата інтервокального *j* в позиції перед *i* (рідше – *и*) (на місці української літери *й*): *а ми ук¹раїнци* (3.); *во¹ни і на¹ Ук¹раїн'і бу¹л'и* (3.); *до кол'ект'ів'ізаціі* (С.); *а по¹ кост'рукціі во¹ни оди¹наков'і* (С.); *на дру¹гоі 'націі бу¹ло* (С.); неповноголосна форма прикметника *м¹ладшій* замість української повноголосної *мо¹лодшій*: *дес' і м¹ладшій син тут* (3.); м'яка вимова [ч']: *ч'і, 'хоч'е, ни¹ч'ого* (3., С.); м'якість [р'] перед закінченням -*е* у формі дієслів майбутнього часу 3 ос. одн.: *п'ід'жар'е* (3.); пом'якшення губних та зубних приголосних і перехід наголошеного *e* > *o* після них: *н'е¹ по¹м'орзли* (3.), *т'оплий* (С.), *рожд'она* (3.); *'Ф'одор Ва¹с'іл'ов'іч* (С.), *Га¹л'іна 'Ф'одороу¹на* (3.), що відповідає російській фонетиці.

Серед фонетико-морфологічних явищ засвідчено, що в інфінітивах

* Записано від Гречко Ольги Петрівни, директора загальноосвітньої школи, в с. Золотоношка у жовтні 2012 р.

зворотних дієслів та в особових формах 3 ос. одн. теперішнього часу відповідно до російської вимови трапляється твердий [ц], хоча для материнських середньонаддніпрянських говірок характерна вимова *т' + с'а* як *-ц:* *'а* [АУМ 1, к. 266]: *за'н'ісуваца* (З.), *оста'йеца* (С.), *д'алайеца* (С.) тощо.

Впливу російської зазнає і система словозміни говірок З. і С. Спостережено накладання українського і російського типів відмінювання іменників, напр.: *у нас у'же по'уно і баи'к'ір'і'ю / і ч'у'ваи'ї' / і морд'в'і* (З.). У М. в. одн. прикметників чи ад'єктивних займенників засвідчуємо: *на дру'гої' нациш було* (С.); *пр'і со'в'ецкої' влас'т'і* (С.); *ў Житом'ірської' облас'т'і* (С.); *и' Чер'каської' іл'і Па'л'таўської* (С.); хоча в ареалі материнських говірок суцільно поширеним є закінчення *-ї'*, а на півночі, в контактних говірках польсько-середньонаддніпрянського суміжжя, – *-и'* (залежно від якості попереднього приголосного); докладніше див.: [АУМ 1, к. 240]. Рідше спостережено вживання діалектоносіями нестягнених прикметників жін. р. одн. та форм мн.: *сест'ра с'таршайа од:а'вали* (С.); *так / іа вам за'фтра най'ду інфармаци'онуйу справку / у нас па' центру дес' була //* (З.); іноді паралелізм форм засвідчено у межах однієї синтагми: *дружен'і л'уди були / друженійе* (З.).

Впливом російської позначені форми вищого ступеня порівняння прикметників, напр.: *воло'кно н'ежне / а із мате'ринки гру'б'єї* (С.); *хто ум'ів та'ке тонке н'р'асті / а хто не ўм'іў по'гру'б'єї* (С.). Так, дані АУМ свідчать про те, що в говірках Середньої Наддніпрянщини (в усьому континуумі) поширені форми із суфіксом *-иш-* (рідко – *-ишч-*) [АУМ 1, к. 247]. Паралельно засвідчені варіанти з українським суфіксом: *ка'жу ум'н'іша буде* (З.).

Інтерференція може передбачати запозичення лексеми російської та оформлення її за морфологічними законами української мови; наприклад, засвідчено: *іа йак дож'ду сво'го ону'ч'ати / дак на голо'в'і запл'асайу* (З.). Останнє дієслово постало внаслідок зближення рос. *плясать*, засвоєного українськими говірками З. та С. (*пл'асат' л'уб'ї'ї' д'ід'м* (З.); *бапки он / шо пл'асали* (С.)), та укр. *затан'ц'уйу*. Така дієслівна форма, вочевидь, є оказіональною; під час обстеження говірок З. і С. у мовленні діалектоносіїв її засвідчено лише раз, хоча рос. *пл'асат'* функціонує часто.

Наслідком інтерференції є поширення у говірках З. і С. лексики тих тематичних груп, які можна вважати ядром лексичної системи цих говірок, зокрема назв спорідненості і свояцтва – активно функціонують рос. лексеми *папа, снаха, зо'лоўка, бабушка*; назви предметів побуту – *ш'олак, с'н'іч'і*; назви на позначення географічних та об'єктів адміністративно-територіального устрою – *пруд, дере'їн'а, горат*; назви страв – *масло, носне*; назви суспільних понять – *оч'ество* тощо. Засвоюються також дієслівна лексика різних тематичних груп: *отак іа пола'гайу* (С.),

пр'ідолагаю (З.), *ми шо / не роптали* / (С.); *пл'асат'* (З.; С.); кальковані російські сполуки: *вн'іман'їа не обрашчайут'* (З.); *на с'чот'єтого* (З.). Чимало лексем та кількаслівних номінативних одиниць, засвоєних з російської мови, належать до так званих радянізмів й канцеляризмів, зокрема: *подоходний налог* (С.), *колхоз* (С.), *на парт'ійном у'чот'є* (С.), *государство* (С.), *присидател'* (З.), *с'ел'с'кохоз'айств'єна* *проізвоцтв'єний кап'єрат'іф* (З.) та ін.

Деякі запозичення з російської мови вживані паралельно з українськими відповідниками; при цьому міжмовних синонімів функціонують як дублети, тобто семантично, функціонально та стилістично не диференційовані, напр.: *родитил'і // бат'ки* (З.), *снаха // не в'істка* (С.), *пл'єт'єн' // тин* (С.). Диференціацію засвідчуємо доволі рідко. Наприклад, слово *мова* діалектоносії вживають лише стосовно української, а *їазик* – стосовно різних мов, інф.: *бач'те / в'ін на украєнс'к'ї мов'і розмов'яє* (З.); *ї нас тод'і ко'ли їа у'ч'їус'а не у'ч'їли ї нас не українс'ку [мову] / ми н'їмецк'ї т'їлки у'ч'їли / оди'н іностр'анїї їазик буў // руск'її / по руск'ї у'ч'їлис' і т'їлки н'їмецк'ї їзуч'али і їс'о* // (С.).

Мовленню переселенців притаманні адаптовані до російської мови займенники *ч'о / ни'ч'о* замість *шо, шчо / ни'чого*, яким властива висока частотність вживання в мовленні переселенців: *ну ни'ч'о / вижила с'лава Богу* // (С.); *їа не з'найу ч'о то* (З.); *і во'ни нам ни'ч'о бол'но не розказували* (З.); *ни'ч'о їа ни'чув'їу* (З.); *ч'о там було т'ї го'да / не з'найу* (З.) та ін. Засвідчено адаптацію вимови флексії *-ого* в родовому відмінку до російського *-єво*, однак лише в формах займенників *чого, нічого*; напр.: *вої'на / п'ат' л'єт продо'лжалас' / не де ни'ч'єво н'є біла / не де неч'єво* // *хо'дили у Н'іко'лайєвку за ку'сочком х'л'їба / про'сили / шоб да'ли // со'баки напад'ут' / т'їкаїємо* // (С.); *мама їак під'їар'є нам / ой / до ч'єво ж во'ни до'бр'і* // (З.). Цей процес ще не захопив закінчень інших займенників, прикметників та порядкових числівників; зокрема фіксуємо: *д'вацат' н'ато'го ма'рта* (С.); *у нас та'кого не бу'ло в де'рев'є* // (С.); *навер'ху самот'кан:ого не бу'ло* (С.); *а ч'о'о во'на до ч'ужо'го д'вору пош'ла не з'найу* (З.); *їже н'їкого не'маїє у нас* (З.).

Також у досліджуваних переселенських говірках засвідчено інші елементи, не властиві системі українських середньоадніпрянських говірок, зокрема займенники: *кої'хто (кої'хто сам со'б'є їка'таў – С.); кої'как (ко'роў кої'как подо'їла – З.); присудкові слова: нада* зам. *треба* (*а по'том їо'го нада одб'їлит' бу'ло – С.*), *нил'з'а* зам. *не можна*; службові частини мови, вставні слова: *їл'ї* зам. *чи*; *как* зам. *їак* (*нако'пали в'їдер дес'ат' ус'о'го / вот та'кой вот / как горох* // – С.); *што л'ї* зам. *чи шо* (– А

сп'ідниц'ї йа'к'ї були? – По фа'сону *ш'то* л'ї? – С.); мол зам. мовляв (ни₂ з'думай *мол*); с'їчас зам. зараз (с'їчас та'к'їх у нас в'їхр'їю не'ма – 3.); ко'нешно зам. звичайно (ми балакаєм не так *ка'н'ешно* – С.; ну во'на була *ко'н'ешно* пожилен'ка так бабка – 3.) тощо. Характерно, що паралельно в мовленні цих же інформантів засвідчені й українські форми: хот' по₂ *ота'к'її* по'душечк'ї *а'бо* по раф'їнаду (3); о'дин *ч'ї* там уд'вох (С.); не так *йак* у нас (С.) та ін.

Таким чином, в українських говірках З. і С. Башкирії констатуємо дві тенденції: з одного боку, збереження основних структурних ознак середньонаддніпряньського говору, з другого – наявність інтерферентних процесів. Найбільший вплив на українські говірки мають російські діалекти та російська літературна мова; тюркські елементи запозичуються спорадично. Трансформації відбуваються на всіх мовних рівнях. Характерно, що чимало запозичених елементів функціонує паралельно до українських відповідників, які ще не втрачено. З одного боку, це зумовлює розвиток варіантності системи говірки. З іншого боку, тенденція до адаптації російських слів до структурних особливостей української мови, що переважає над протилежною тенденцією, свідчить про ще відносну стійкість українських говірок. Водночас кількість діалектоносіїв, які послуговуються українською в побуті, невпинно зменшується.

Отже, попереднє окреслення основних напрямів мовної взаємодії української та російської мов на теренах Башкортостану засвідчує необхідність їх подальшого комплексного аналізу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Вайнрайх У.* Языковые контакты. Состояние и проблемы исследования / У. Вайнрайх. – К. : Вища школа, 1979. – 264 с.;
2. *Глуховцева К.Д.* Діалектоносій як дискурсивна особистість / Глуховцева Катерина Дмитрівна // Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст. – К. : КММ, 2014. – С. 123–128;
3. *Кобиринка Г., Ткачук М.* У мовному діалозі Агідель і Дніпра // Діалог мов – діалог культур. Україна і світ (в друці);
4. *Кобиринка Г.С., Ткачук М.Н.* Украинские говоры в этнокультурном и этноязыковом пространстве Башкортостана (в друці);
5. *Українці Башкирії* : у 2 т. – Т. 1: Дослідження і документи. – К. : ІМФЕ НАН України; Уфа, 2011. – 492 с.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

- АУМ** Атлас української мови : [в 3-х т.]. – Т. 1: Полісся, Наддніпрянщина і суміжні землі. – К. : Наук. думка, 1984.
- ЕСУМ** Етимологічний словник української мови : [в 7 т. / за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка, 1982–2006. – Т. 1–5.
- МСДО** Москаленко А. А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області / А. А. Москаленко. – Одеса : Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, 1958. – 78 с.

- РБС** Русско-башкирский словарь / отв. ред. К.З. Ахмеров. – М. : Советская энциклопедия, 1964. – 985 с.
- СБГ** Словарь української мови / [Редакція журналу „Київська старовина”; упорядкув., з дод. власного матеріалу Б. Д. Грінченко; у 4-х т.] – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – (Надруковано з видання 1907–1909 рр. фотомеханічним способом).
- СРНГ** Словарь русских народных говоров / [под ред. Ф.П. Филина и Ф.П. Сороколетова]. – Вып. 1. – М.–Л. : Наука, 1965. – 306 с.
- ТРС** Татарско-русский словарь / под ред. О.В. Головкина. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 863 с.
- ЧСНД** Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпряни: у 4-х т. – Т. 1: А–Ж. – Запоріжжя : Міністерство освіти України, Запорізький державний університет, 1992. – 324 с.

Чешико Г.А. (Київ, Україна)

Прислівники на позначення понять ‘доба’, ‘рік’ у східнополіському говорі

Стаття присвячена дослідженню прислівників на позначення об’єктивного астрономічного часу, поширених на території східнополіського діалекту. Виділено лексико-семантичні групи темпоральних адвербіальних одиниць, обґрунтовано їх склад та наповненість. Визначено й проаналізовано основні типи творення цих прислівників.

Ключові слова: прислівники на позначення часу, лексико-семантична група, адвербіалізація, словотворчий формант.

Статья посвящена исследованию наречий южнополесского говора, обозначающих объективное астрономическое время. Рассмотрено лексико-семантические группы этих единиц, выделено их состав и проведен анализ типов словообразования диалектных наречий.

Ключевые слова: наречия на обозначение времени, лексико-семантическая группа, адвербиализация, словообразовательный формант.

The article focuses on investigation of adverbs designating time, existing in area of Eastern Polissya. The semantic classification is composed and proved. The basic types of word formation are determined and analysed.

Key words: adverbs designating time, lexico-semantic group, the process of adverbialisation, word-formative formant.

Часова належність вказаних подій по-різному передається мовними засобами: пріоритет вираження часу належить граматичним формам дієслова, а вираження часу в зв’язку з явищами природи та будь-якими подіями – іменниками та прислівниками.

У лінгвістичній літературі представлено кілька семантичних класифікацій темпоральних прислівників [1; 7; 10]. Темпоральні